

TOATĂ LUMEA RÂDE, CÂNTĂ ȘI DANSEAZĂ

CRĂIASA FĂRĂ CUSUR, scenariu burlesc de Bogdan Ulmu după piese de G. Călinescu • **TEATRUL „LUCEAFĂRUL” DIN IAȘI** • Data reprezentației: 9 mai 1995 • Regia, scenografia și ilustrația muzicală: Bogdan Ulmu • Dansuri: Gh. Stanciu • Distribuția: Doina Iarkuczewicz (Irod), Gigi Șfaițer (Chițimia), Tani Paraschiv (Vrabie), Nina Dimitriu (Brezaia), Ion Agachi (Căpitanul), Vasilica Oncioaia (Pruncul), Alina Sârbu (Baba) și copilul Alice Șfaițer.

Ingenios, ca mai de fiecare dată, pariul în care se lansează Bogdan Ulmu, compunând – prin înălțuirea unor jucăușe improvizații călinesciene – spectacolul **Crăiasa fără cusur**. Cu febrilitatea lui postmodernă, chisnovatul regizor, moderându-și oarecum pârdașnicele impulsuri de infidelitate, imaginează, între feeric și elegiac, între chiot și vaier, un „Vicleim” plin de exuberanță și, deopotrivă, filosoficesc.

Cât trăsnete, cât drăcoase, cu subtilități filologice aparte și alte pozoșenii de erudit pus pe șotii, rostirile „divinului critic” se filtrează prin granulele unui umor de scripă pur intelectuală. Ele respiră, cu alte cuvinte, un aer de cabinet. Bogdan Ulmu, stărnind ici un fior, aplicând colo o pată de culoare, de sevă și coerență scenică acestor, cum să le zic, acestor artificii ludice ale Călinescului. Și nu strica să-și biciuiască, încă, fantezia până la accentul mai intens, funambulesc, de explozivitate – de ce nu? – suprealistă.

Prima secvență e un truvai care provoacă imediat (su)râsul. Lui Bogdan Ulmu, vezi bine, îi place să ne ia prin surprindere. O istețică iscată pasămite din commedia dell'arte izbește, **au ralenti**, ditamai gongul. Dar gongul nu doar vuieste – el plânge, sloboade un plâns de pruncu! Ce-o fi asta?... Păi, s-ar putea să fie un prim semn, o prevestire că, în povestea care stă să înceapă, lacrima și zâmbetul, la fel ca și alintul și împieptășarea ori suavitatea și frustețea se vor îngemăna într-un colorat, (folcloric) ritmat oximoron.

Într-un moment norocos al voinței de slntează, ludic impenitent Bogdan Ulmu pune în amalgam, un amalgam de compoziție specială, voioșia și îngândurarea. Cheful de petrecere, nuntirea, ivirea pe lume a fătului care,

cum se întâmplă pe tărâmul mirobolant al basmului („așa scrie la folclor!”), vrea zor-nevoie absolutul, cere, cu scâncete și alte țivluiei, imposibilul, adică: o crăiasă fără cusur. Dar, boieri dumneavoastră, o asemenea făptură pomenitu-s-a vreodată?

Ei, și dacă nu s-a pomenit? Viața merge înainte, numai din când în când, fir-ar să fie, o dată cotită. Prin băutura unde dăntuitori hoiesc, pe la cele porți, pe la ferești, când ți-e lumea mai dragă trece o înfiorare. Moroi să fie? Sau, bată-l crucea, necuratul? N-o fi „cumeatra” care, ofuscată de atâta veselie și bărbătoasă țopăială (Călușarii!), și-a cam pierdut răbdarea? O fi, n-o fi, ba chiar uite-o, sinistra papalugă, dar dacă a făcut-o de răs rusnacul șoltic Ivan Turbincă, de ce s-ar teme acești stră-stră-strănepoți de daco-geți care, în plenitudinea vitalității lor, se simt (așa scrie Herodot!) nemuritori? Ficțiunea scenică izvodită de Bogdan Ulmu iradiază metaforic, e țesută – ca să ne păstrăm în ton – cu fir de parabolă. Sub veghea unei sfinte icoane (Fecioara Maria cu pruncul), prinde zvon amăgitoarea, mângâietoarea iluzie a tinereții fără bătrânețe și a vieții fără de moarte.

Efecte vizuale, efecte acustice susțin această ofertantă viziune. Vocea amplă, intensă a Mariei Tănase – cu un rol esențial, determinant în spectacol – creează o atmosferă de stări alternante, în care jalea și bucuria se rânduiesc, așa, ca în viață.

În fine, interpreții. Un spirit de echipă – imprimat cu bun instinct de regizorul-animator – îi mobilizează pe acești „luceferiști” cărora le stă la îndemână, ne-am convins, și performanța individuală. Cu devotament, cu dăruire, ei îl urmează pe Bogdan Ulmu chiar și când năzdrăvanul le propune gama unor mai mult sau mai puțin contrariante fantezii.

Toată lumea râde, cântă și (instruită de Gh. Stanciu) dansează... Cu mască, fără mască, mănunchiul de actori întruhidează (și mânuiește) eroi de basm, siluete de sugestie folclorică (Brezaia, Chițimia, Generalul ș.a.), schițează, în contur stilizat, câte un tip din commedia dell'arte ori mimează gesturile eroilor burlești de comedie mută. E, orice s-ar spune, un tur de forță... fizică, dar și o încercare a mobilității lor interpretative. Încep cu admirabila Doina Iarkuczewicz, pe care mai să n-o recunoșc sub costumația și obrăzarul de Irod, dar mă grăbesc să adaug și coechiplerli, care au pasajele lor de bravură: Ion Agachi și Nina Ulmu, Gheorghe (și teta Alice) Șfaițer, Vasillca

Oncioaia, Tani Paraschiv și Alina Sârbu. La aplauze, marcați de efort, păstrau pe chip, pe chipul fără mască, bucuria unor clipe de transfigurare.

Nu am fost, îmi pare rău, la premieră, când, am auzit, s-a jucat fără scăderi de tonus. Acum, pe alocuri, surveneau scurtcircuitări de elan, diminuări de suflu. Oboseala, poate... Sau, știu și eu, discontinuitățile în programare. De-o fi una, de-o fi alta, nu e problema mea. Oricum, chiar intuind formula optimă a montării, aș fi vrut un plus de vervă, un ritm fără sincope – în orice caz, un joc în exces. Lui G. Călinescu i s-ar potrivi, fără să-l trădezi (ba, dimpotrivă!), un pic de nebunie. Și nici Bogdan Ulmu nu e, de felul lui, vreun cumincior. Iată, în **Crăiasa fără cusur**, spectacol care procură momente de încântare, el semnează, în autor total, și regia, și scenariul, și scenografia, și ilustrația muzicală. Ce i s-ar mai putea cere? Decât, **perseverare!** Pentru că e... **diabolicum**.

FLORIN FAIFER

ACTE ȘI TABLOURI

17 ACTE CU PIET MONDRIAN, eseu vizual după „17 subtexte” de Ovidiu Pecican • **TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ-NAPOCA** • Data reprezentației: 3 iunie 1995 • „Un spectacol construit vizual de Horațiu Mihaie” • **Scenografia:** Horațiu Mihaie • **Ilustrația muzicală:** Virgil Mihaie • **Light design:** Ionel Moldovan • **Distribuția:** Cornel Răileanu (Autoritatea), Miriam Cuiș (Femeia, Femeia în verde), Dorin Andone (Omul cu ochelari negri), Petre Băcioiu (Un om nedumerit).

În teatrul românesc de ultimă oră, de la revoluție încoace, când granițele statelor de dincolo de fosta cortină de fier s-au deschis în sfârșit și exportului românesc de spectacole (mai ales lui), în planul întruhipării scenice a textelor dramatice s-au produs mutații importante, o evidentă deplasare spre **zona vizualizării**, în detrimentul cuvântului rostit. Spunem cuvântul rostit (de pe

PREMIERĂ ABSOLUTĂ

